

Fleet street na Václavském náměstí

Podobně jako se vyprázdnila ještě ve třicátých letech novináři překypující londýnská Fleet street, kde se ovšem tiskoviny vydávaly od roku 1500 a periodika od roku 1700, vyprázdnilo se i naše Václavské náměstí, do počátku devadesátých let 20. století centrum českého vydavatelského a nakladatelského života.

Zasloužily se o to hned tři velké vydavatelské domy a stejnojmenná nakladatelství. Například Melantrich (čp. 793), v jehož sídle je dnes obchodní dům Marks&Spencer s podivnou hospodou, wellness centrem a hostelovou ubytovnou byl ve svobodných dobách let třicátých největším vydavatelstvím střední Evropy. V domě umístěná nejmodernější tiskárna značky Ford stihla mimo časopisů, jako byly Pražský ilustrovaný zpravodaj, Hvězda - list čsl. paní a dívek, Eva, Vkus, Star, Přítomnost, Ahoj na Sobotu, Mladý hlasatel, Šaldův zápisník, Sobota, Světový pramen a Svobodný zítřek, také vychrlit mimo deníku A-Zet celých 1.000.000 výtisků Sobotního Večerního Českého slova, a to v barvách! Však se také o správný chod staralo více než 2.000 redaktorů. Melantrich byl ale také prestižní nakladatelský dům – některé z milionů výtisků jeho knih v nesčetných edičních řadách vlastnila tehdy každá domácnost.

Šikmo naproti Melantrichu stála jeho obdoba německá – soubor budov (čp. 835), opět s tiskárnami uvnitř a s redakčním vchodem z Panské ulice, poskytoval přístřeší řadě redakcí slovných, populárních i sporných německých deníků a týdeníků. Připravovaly se tam Prager Tagblatt, Deutsche Presse, Bohemia, Neue Morgenpost, Der Neue Tag, Prager Illustrierte, Prager Mittagszeitung i řada dalších. Zde později, po vyhnání a odchodu německé části pražské společnosti, sídlila Mladá fronta, tady se vydával v redakčních místnostech s okny na Václavské náměstí kromě populárního deníku také týdeník Mladý svět, My 45, Generace, Junáci vpřed, Lidé a země, Ohníček, Pionýrské noviny, Pionýr. Také knižní nakladatelská činnost této značky patřila vždy, i v těžších dobách zostřené cenzury, k těm uvolněnějším.

Hned vedlejší budova patřila nakladatelství a vydavatelství Práce (čp. 834), opět s vlastní tiskárnou. Zde vznikl druhý největší deník poválečného období, Práce, jeho dceruška Večerní Praha a dále Svět práce, Dikobraz, Expres, Národní práce a několik set (!) odborářských periodik. Počty pracovníků byly obrovské, tituly se díky reorganizacím a změnám koncepcí neustále měnily a více než 3.000 lidí mělo co dělat – být je otázka, kdo vlastně četl odborné časopisy jako Nástěnkář, Hlasatel traktoristy, Injekční stříkačka, Promítač 16 mm filmu, atd. Práce měla také zajímavé nakladatelské počiny a desítky populárních vysokonákladových edičních řad, i když kvalita tisku tu byla vždy na štiřu s polygrafickou kvalitou předválečné české knižní produkce.

Fronta domů s vydavatelstvím Melantrich, 1948.
Foto ČTK, autor neznámý.

*Vydavatelství Práce s redakcemi novin a časopisů, 1948.
Foto ČTK, autor neznámý.*

Obřím vydavatelským domem byly také Zemědělské noviny, sídlící, opět s vlastní tiskárnou, na rohu Opletalovy ulice (čp. 1601). Nakladatelství Brázda, jak se občas tento kolos jmenoval, vydával desítky dalších tzv. odborných titulů, samozřejmě také beletrii a nejrůznější politické sborníky. Hlavním produktem ovšem byly relativně nestranné Zemědělské noviny, třetí největší deník v zemi, částečně navazující na agrární Venkov.

Třešničkou na pomyslném intelektuálním dortu bylo na rohu Vodičkovy ulice sídlící nakladatelství Academia (čp. 792), sídlo řady vysoce odborných periodik (například Živa), ale také menšinově zaměřených edic. Tady pracovali opravdoví vědci, kteří se samozřejmě v podvečerních hodinách rádi družili s novinářským davem nižší kategorie. Ale na náměstí byla i jiná nakladatelství – například v paláci U Stýblů (čp. 785) sídlilo nakladatelství a reklamní agentura Merkur, kde se dalo s přimhouřením oka vytisknout i politicky zcela závadné zboží. Nakladatelství, vydavatelství a reklamní agentura Rapid (čp. 377) na dolním rohu náměstí (dnes krátce otevřená a zase zavřená nejdražší prodejna potravin v Evropě Julius Meinl) zase vydávala, vedle Orbisu, řady barevných časopisů pro zahraničí, chválících zejména naši exportní výrobu. Před zavedením elektronické pošty a počítačového zpracování patřila k velkým zaměstnavatelům také Československá tisková kancelář (čp. 919), sídlící hned za Zemědělskými novinami. Svá reprezentační periodika také vydával na Václavském náměstí sídlící Československý filmexport nebo sdružení strojírenských podniků vyrábějících domácí spotřebiče, Prago Union.

Několik tisíc novinářů, tiskařů a nakladatelských redaktorů, na něž nebyly kladeny žádné extrémní požadavky, zaplňovaly chodníky, restaurace, vinárny, denní bary, snack-bary, masné jídelny, samozřejmě i kina, pasáže a kavárny na Václavském náměstí jako věrný, veselý, poměrně movitý a lehkomyšlný, v žádném případě nekomunistický fenomén. Byli neodpáratelnou součástí onoho životadárného kompostu, který dělal z jediného českého bulváru tak pozoruhodný celek. Tito novináři, redaktori ale i tiskaři byli opravdovým kořením místa, kořením, které opravdovým soudruhům z Pořící (kde sídlilo Rudé Právo) logicky příliš nevonělo.

Doba novinářské a nakladatelské slávy už je dnes ale nadobro pryč. Na svém místě dosud funguje již jen Academia, a ta má i tak celou řadu redakcí rozestých po celém městě.

Josef Vomáčka